

Peter Turchin: Ages of Discord

Autor: Lance Welton

Společenskovední obory upí pod stále pevnější kontrolou levicových ideologů, kteří zbytků důvěry v akademickou sféru mezi obyvatelstvem využívají hlavně ke vštěpování svých rovnostářských dogmat studentstvu i nejšířší veřejnosti. Najdou se však ještě čestné výjimky. Jednou z nich je i Peter Turchin, ruský profesor evoluční biologie na University of Connecticut. Turchin, který svůj doktorát získal na Dukeově univerzitě a své vědecké vzdělání nemilosrdně aplikuje na super-pokrokářský („woke“) svět společenských věd s cílem dospět k jednoznačným a testovatelným předpovědím o cyklech, jimiž civilizace procházejí. Západní svět podle profesora Turchina čekají těžká a bouřlivá 20. léta.

Turchin, který o civilizačních cyklech také bloguje, nedávno představil svá nejnovější zjištění v Centru pro studium komplexních systémů v holandském Utrechtu pod titulem „*A History of the Near Future: What History Tells Us About the Near Future*“. [Dějiny blízké budoucnosti: co nám o nejbližší budoucnosti říkají dějiny, PDF]. Jeho závěry jsou značně znepokojivé. Na základě velice pečlivých výpočtů ohledně dějinných událostí tvrdí, že civilizace za polednem – jako současná Amerika – vždy procházejí obdobími krajní polarizace. Pro Spojené státy jím budou 20. léta tohoto století, léta plná politického násilí a intenzivních konfliktů. Turchin dokonce tvrdí, že Amerika je dnes ještě rozhádanější, než byla těsně před občanskou válkou (viz jeho *Ages of Discord: A Structural-Demographic Analysis of American History*).

Turchin ve své utrechtské prezentaci prohlásil, že politická nestabilita v USA i západní Evropě

dosáhne v následující dekádě nebyvalé závažnosti a rozsahu. Může prý dokonce „ohrozit vědecký pokrok“.

Turchin svou prezentaci zahájil zopakováním vlastních, skoro deset let starých podobných předpovědí, jež se dnes – ve světě Trumpa, Brexitu nebo vzestupu evropského „populismu“ – jeví bezmála jasozřivě. Mezi země se silnou pravicově populistickou stranou se nově zařadilo také Španělsko: strana Vox zde v parlamentních volbách z 10. listopadu **výrazně posílila** a stala se třetím nejsilnějším subjektem v parlamentu.

„Kvalitativní historická analýza ukazuje, že složitá lidská společenství procházejí opakovanými – a předvídatelnými – vlnami politické nestability,“ napsal v dopise přednímu vědeckému časopisu Nature, který také citoval na úvod své prezentace.

Následně Peter Turchin ve své prezentaci pokračoval zdůrazněním klíčových sil, jež podle jeho ohromné databáze historických cyklů násilí zvěstují politickou nestabilitu nastávající dekády. Vymezuje jich celé kvarteto a naposledy se na Západě podobně intenzivně projevovaly v 70. letech 20. století, tedy v politicky také poměrně divokém období.

Potenciál k masové mobilizaci

Jinými slovy „příliš mnoho dělníků“. Turchin podotýká, že „když nabídka pracovní síly převyší poptávku po ní, její cena se snižuje spolu s životní úrovní většiny obyvatelstva. Toto zchudnutí znamená také větší potenciál k **mobilizaci mas**, vytváří však velice výhodné podmínky pro elity.“

Podobně jako v Evropě v 50. a 60. letech 20. století tak bohatí dále bohatli díky laciné pracovní síle zajišťované masovou imigrací. Výsledkem byla ekonomická polarizace a roztrpčení, protože bohatí navíc bohatli mnohem rychleji než chudí a spousta nahněvaných a rozhořčených lidí v dělnických i středních vrstvách.

Soupeření mezi elitami

Podle Turchina „vedou příznivé ekonomické podmínky pro **elity** v rostoucí počty jejich příslušníků i uchazečů o tento status, a také k překotnému růstu spotřeby mezi těmito vrstvami“. Ve výsledku tak musí nemálo lidí na vyšších postech společenské hierarchie žít fakticky v chudobě, jen aby zachovali vnější zdání svého „elitního“ statusu. Turchin pokračoval: „Nadprodukce elit nastává, když počty a choutky elit překročí kapacitu společnosti podporovat je, což ústí v jejich vzájemné soupeření a konflikt“.

Pokud své obyvatelstvo příliš vzděláte, skončíte se spoustou lidí, kteří tak či onak věří, že mají nárok na podíl vlády – když totiž vyrůstali, pro lidi s vysokoškolským diplomem to tak trochu bylo. Budeme-li tak vycházet z toho, že vysokoškolské vzdělání skutečně bývalo svého druhu vstupenkou mezi elity, pak naše společnost těchto „elit“ vyrobila skutečně požehnaně: v některých západních zemích se do vyššího vzdělání zapojuje i **více než polovina** mladých lidí.

Společnost tak přetéká lidmi s právníckými diplomy i dalšími vysokoškoly. Mezi jednotlivými podskupinami „elitních“ lidí dochází k velice tvrdému soupeření a nevraživosti.

U řady z nich je navíc jejich „elitní“ status přinejlepším na papíře, byť všechna „neelitní zaměstnání“ skutečně považují za podřadná. Vzpomeňte na všechny baristy s diplomem z kulturní antropologie, rádoby advokáty zaměstnané ve státní správě nebo charitách nebo všechny absolventy marnící život v nudných pozicích à la **Kancl**. Mezi vzdělanějšími tak postupně bobtnají nenávist a konflikty.

Slabý stát

Nastává, když „fiskální krize“, jíž podle Turchina čelíme, omezí schopnost vlády kontrolovat policii, armády a další silové složky. Stát postupně ztrácí „legitimitu“ s tím, jak upadá vůle elit i obyvatelstva bránit jeho instituce. Proto nejsou pro Trumpovy příznivce ani ty nejsvětější žurnalistické instituce o mnoho víc než „*fake news*“. Zastánci Brexitu zase označují zasloužilé soudce a dokonce i parlament samotný za „nepřátele lidu“.

Mezinárodní ovzduší

Křehkost státu se dále násobně prohloubí, jakmile konkurenci uvnitř elitní vrstvy podpoří cizí vláda – tak jako to učinil Trump svým **vyjádřením přízně** zastáncům Brexitu. Takovéto vzpoury se navíc často stávají předmětem nápodoby v dalších zemích: Trumpovi voliči při pohledu na úspěch hlasování o Brexitu (v létě 2016) viděli názorný příklad, že podobné triumfy nad establishmentem jsou v jejich dosahu.

Turchin tvrdí, že tyto prvky byly na Západě výrazně přítomny také ve 20. a 30. letech 20. stol., která nakonec vyústila v krizi a válku. Reakcí elit byl pokus o vytvoření rovnější společnosti omezením velikosti pracovní síly a regulací hospodářství i dovozů. Díky tomu reálné mzdy v periodě 1930-1970 setrvale rostly.

Jakmile však vzpomínka na třicátá léta z povědomí elit vyvanula a ony se soustředily výhradně na vlastní obohacování, začaly mzdy stagnovat. Na pořadu dne tak bylo další kolo krize, 70. léta. V průběhu následujícího desetiletí byla přijata opatření, která měla finančně pomoci všem.

Nic však netrvá věčně, a tak podle Turchina reálné mzdy od přelomu století fakticky klesají. Současně s tím elita bohatla a bobtnala. Podíl amerického obyvatelstva s majetkem v hodnotě přes milion dolarů (v dolarech roku 1995) se tak například mezi lety 1983 a 2007 zvýšil z 2,9 % na 6,3 %. Sledujeme tak zrychlování ekonomické polarizace.

„Nadprodukce elit“ tlačí uchazeče o elitní postavení, aby se postavili „zavedeným elitám“, pokud nutno i násilnými prostředky. Počet míst „tam nahoře“ je velmi omezený – v Americe je třeba bez ohledu na velikost populace vždy v úřadě jen padesát guvernérů států a stovka senátorů – což vyvolává tlak na stabilitu politického uspořádání. Turchin zde popisuje, jak se s časem zvyšují počty uchazečů o místo v Kongresu, tedy aspirantů na elitní postavení.

Znamená to nutně také více a více roztrpčených, vysoce postavených lidí, kteří se nakonec mohou pro dosažení své vůle uchýlit i k nějakému radikálnímu činu.

Turchin dává dohromady celou řadu „ukazatelů blahobytu“ – zaměstnanost, reálné mzdy, zdraví, velikost rodin – a dospívá k závěru, že se všechny ubírají toutéž drahou. Z velice nízkých hodnot kolem roku 1900, podle Turchina éry konfliktů a nestability rostou, ale v 60. letech se naopak ze svých maxim začínají celkem výrazně propadat. Měli bychom se tak připravit na nadcházející krizi.

Vážné krize se podle všeho odehrávají v intervalech asi 50 let. Peter Turchin nás bere na obhlídku tzv. „dávné minulosti“ – dokonce až do starého Říma – aby demonstroval, že tyto jím vysledované cykly nastávají pokaždé skoro stejným způsobem, ze stejných důvodů a dokonce i s podobným harmonogramem, jako v případě éry nestability každé půlstoletí. Fascinující je jeho vizuální zpracování za pomoci dat v grafu negativní úměry společenského blahobytu a nadprodukcí elit v Americe mezi lety 1780 – 2010.

Co na nás čeká ve 20. letech? Turchin jako jednu z reálných možností spatřuje mobilizaci mas, jež povede k **válce, revoluci**, zhroucení státu, smrtícím pandemiím, kolapsu populace – a nakonec k vyšší životní úrovni přeživších, jak to po výrazném snížení populace historicky bývá.

Pravděpodobněji však vidí variantu o něco optimističtější. Předpovídá, že Západ projde čímsi na způsob zhroucení Sovětského svazu, a pandemiím či hromadnému umírání se tak vyhne.

Doufejme, že se nemýlí.

Úvaha Lance Weltona Peter Turchin and the Coming Crisis of the 2020s vyšla na stránkách Unz Review 16. listopadu 2019.